

Graslandmanagement met lage kosten kan, maar vereist aandacht

De kostprijs heeft ook bij het graslandmanagement op het Lagekostenbedrijf een rol gespeeld. Door toename van de veebezetting was steeds meer ruwvoer van eigen bedrijf nodig, waardoor een hoge(re) productie van het grasland van steeds groter belang werd. Het vinden van de juiste balans blijkt echter niet altijd even gemakkelijk...

Gertjan Holshof

Goed graslandmanagement voor weinig kosten. Is dat mogelijk? Natuurlijk is hierbij de grasmat en wat er wordt ingezaaid belangrijk, en ook de stikstof- en fosfaatgift en het beweidingssysteem spelen een rol. Bovendien zijn de ruwvoederwinning en het weideseizoen van invloed op de kosten. Het Lagekostenbedrijf probeerde het graslandmanagement, de bemesting en de beweiding zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen.

MEER VEE, MEER VOER

Onder andere door een toename van de veebezetting werd eigen ruwvoederwinning en daarmee goed graslandmanagement nog belangrijker.

Gras-klaver moeilijk te managen

Om de stikstofgift uit kunstmest op het Lagekostenbedrijf te beperken werden geleidelijk gras-klaver percelen ingevoerd. Jaarlijks werden enkele percelen geploegd en ingezaaid met een

gras-klavermengsel. De eerste jaren na inzaai ontwikkelde de grasmat zich prima. Echter, in de loop der jaren kwam er steeds meer onkruid, met name paardenbloem. Ook werd een groot deel van het Engels raaigras verdrongen door ruwbeemd. Mogelijkheden om de onkruiden te bestrijden en de groei van het gras weer te bevorderen waren beperkt, omdat klaver slecht tegen groeistoffen kan. Deze omstandigheden maakten het noodzakelijk om vanaf 2003 regelmatig grasland te vernieuwen, wat hoge kosten met zich mee brengt. Wanneer een gras-klavermengsel niet standhoudt is het in het licht van kostprijsbeheersing waarschijnlijk verstandiger om te kiezen voor een hoger stikstofniveau dan voor regelmatig opnieuw inzaaien. Door het probleem met het instandhouden van voldoende gras is noodgedwongen de stikstofgift in de loop der jaren verhoogd. Wel is het steeds gelukt om binnen de MINAS-, dan wel bemestingsnormen van 2009, te blijven.

Mest scheiden

Bij de start van het bedrijf is gekozen voor een gescheiden meststelsel, waarbij vloeibare en vaste fractie apart werden opgeslagen. Het idee hierachter was dat de vaste fractie voornamelijk fosfaat zou bevatten en de vloeibare fractie voornamelijk stikstof. Door deze gescheiden fracties zou in theorie stikstof en fosfaat per perceel naar behoefte kunnen worden toegediend. In de praktijk bleek echter de vaste fractie ook nog een groot deel stikstof te bevatten en was de hoeveelheid fosfaat niet voldoende om volgens advies te bemesten. De meerkosten en de extra arbeid van dit mestscheidingsstelsel wogen niet op tegen de (vermeende) voordelen van de gescheiden toepassing. Extra nadeel van dit systeem was dat

de vaste mest eigenlijk alleen in het vroege voorjaar kon worden toegepast op grasland.

Geen kunstmestfosfaat meer

Vanaf 2003 is het systeem van mestscheiding vervangen door gebruik van drijfmest. Ook is vanaf dat moment geen kunstmestfosfaat meer toegediend. Het reduceren van de fosfaatgift leidde niet tot productieverlies, maar wel tot een lagere P-AL (maat voor beschikbaar van bodemfosfaat). Met name op percelen die opnieuw waren ingezaaid, daalde de P-AL sterk. Wanneer het mestbeleid de reparatiebemesting met fosfaat niet meer toe zal staan in de praktijk zal, zeker bij graslandvernieuwing, het P-AL getal op veel percelen dalen. Onderzoek heeft aangetoond dat dit over een periode van 10 jaar nog niet direct zal leiden tot ernstige productiedaling. Op het Lagekostenbedrijf kon deze manier van mesttoediening dan ook zonder verdere consequenties op korte termijn worden uitgevoerd.

Beweiding: van omweiden naar standweiden

In de eerste jaren van het Lagekostenbedrijf is geweid volgens het principe 2 dagen weiden met melkkoeien en direct daarna 2 dagen weiden met jongvee (O₂+O₂). Om dit systeem uit te kunnen voeren moest een groot aantal relatief kleine percelen worden aangelegd. De huiskavel is hiervoor ingedeeld in 21 percelen van ongeveer 1,2 ha. Op zich heeft dit systeem prima voldaan, maar het vroeg wel veel arbeid en planning. Zo was het niet mogelijk om grote blokken in één keer te maaien en werd in het voorjaar alle afrastering verwijderd om het hele blok in één keer te kunnen bemesten met de sleepslang. Bovendien was veel afrastering nodig en moest elk perceel een eigen drinkwatervoorziening hebben. Vanaf 2003 is volgens het standweidesysteem beweid, waarbij de oude perceelsindeling is komen te vervallen. Grotere blokken werden afgezet met een flexibele afrastering. Ook dit systeem is goed bevallen, vooral omdat het afrastering en arbeid bespaarde en rustige koeien tot gevolg had. Daarnaast was het nu mogelijk om grote blokken in één keer te

Gertjan Holshof over...

... vervolgonderzoek

“Het onderzoek op het Lagekostenbedrijf was volledig gericht op kostprijsbeheersing. Op het gebied van grasland was waarschijnlijk nog meer mogelijk geweest, met name op het gebied van voederwinning waren experimenten met minder schudden interessanter geweest. Ook had ik nog graag een vergelijking willen hebben tussen het graslandmanagement op beide bedrijven, op het gebied van grasproductie, mineralenefficiëntie en kostprijs. En natuurlijk ben ik benieuwd naar het P-AL getal. Vraag is na hoeveel jaar er daadwerkelijk productieverlies op zal treden en hoe dit met weinig kosten is te voorkomen of op te heffen.”

... het project Lagekostenbedrijf en de locatie

“Alhoewel de wetenschappelijke waarde (onderzoekstechnisch) niet zo hoog is, scoort deze vorm van onderzoek toch goed, omdat de praktijk zich er in herkent. Voordeel van dit project is ook geweest dat vele resultaten erg snel via de media naar de praktijk zijn doorgegeven. De locatie was op zich niet direct bijzonder. Eigenlijk waren de omstandigheden uitermate gunstig: een grondsoort die in potentie erg veel kan produceren en een uitstekende verkaveling. Die dingen maakten de uitvoering op sommige terreinen makkelijker.”

... de sluiting van het Lagekostenbedrijf en het High-techbedrijf

“Het onderwerp kostprijsbeheersing in bedrijfsverband is nog niet geheel uitgekauwd. De nieuwe omstandigheden na afschaffing van de melkquotering brengen nieuwe/andere vragen met zich mee. Door de proefbedrijven te sluiten is het makkelijker om niet in een cirkeltje te blijven hangen, omdat we fysiek, maar ook geestelijk, beperkt zijn geraakt door de opzet. Er zou nagedacht moeten worden over een eventuele vervolgpzet met nieuwe uitgangspunten en invalshoeken.”

behandelen. Nadeel was dat de jaaropbrengst ongeveer een weidesnede lager lag dan bij een systeem waarbij werd omgeweid.

Goede afstemming

De veebezetting, de kunstmestgift en het graslandgebruik bleken voor het Lagekostenbedrijf goed op elkaar te zijn afgestemd. Was in de beginjaren van het project regelmatig sprake van een ruwvoerverschot, vanaf 2003 werd precies voldoende ruwvoer gewonnen om de winter mee door te komen. Dit betekent dat er geen extra kosten werden gemaakt om een ruwvoervoorraad op te bouwen die waarschijnlijk niet rendabel gemaakt kon worden. Indien door omstandigheden echter een lang stalseizoen noodzakelijk zou zijn, zou ruwvoer moeten worden aangekocht.